NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.5.1.2025

Pan
Marcin Wąs
Burmistrz Bobowej
Urząd Miejski w Bobowej
Rynek 21,
38-350 Bobowa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/088 Rządowy Program Odbudowy Zabytków

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie
ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków
tel. 48123423400, lkr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Bobowej, Rynek 21, 38-350 Bobowa[1]
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marcin Wąs, Burmistrz Bobowej od 7 maja 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Wacław Ligenza, Burmistrz Bobowej od 4 grudnia 2006 r. do 6 maja 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Nabór wniosków i pozyskiwanie środków na realizację Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. 2. Wykorzystanie środków na realizację Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. 3. Wykonywanie obowiązków sprawozdawczych (informacyjnych).
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2022 r. – do 18 czerwca 2025 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Artykuł 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[2]
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Szymon Stokłosa, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/32/2025 z 10 lutego 2025 r. (akta kontroli str. 1-6)

[1] Dalej: UM.
[2] Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna[3] kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Gmina Bobowa przystąpiła do realizowanego w latach 2022-2025 Rządowego Programu Odbudowy Zabytków[4] zgłaszając, w toku dwóch edycji naboru, łącznie osiem wniosków o dofinansowanie zadań inwestycyjnych dla obiektów zabytkowych z terenu Gminy, w tym trzech kościołów, synagogi oraz zabytkowego muru cmentarnego. Siedem spośród złożonych wniosków zostało zaakceptowane przez Prezesa Rady Ministrów oraz uzyskało dofinansowanie z Programu. Wszystkie realizowane zadania dotyczyły obiektów o istotnym znaczeniu zabytkowym oraz kulturowym, były również wpisane do rejestru zabytków prowadzonego przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków[5]. Spośród sześciu badanych inwestycji wszystkie udało się zakończyć w terminie oraz przewidzianym budżecie. Wykonawcy prac zostali wyłonieni z zachowaniem konkurencyjnego i transparentnego naboru. Wszystkie badane dotacje zostały udzielone oraz rozliczone zgodnie z regulaminem Programu jak i wewnętrznymi przepisami Gminy. Dla wszystkich zadań inwestycyjnych przygotowano odpowiednią dokumentację konserwatorską, a prace prowadzone były na podstawie uzyskanych pozwoleń MWKZ.

Jednocześnie w zakresie sposobu przeprowadzenia naboru oraz oceny wniosków składanych do Gminy w ramach RPOZ wystąpiły liczne nieprawidłowości: Gmina nie wprowadziła rozwiązań zapewniających transparentność procesu naboru, nie określono kryteriów ani mierników oceny, nie powołano komisji do dokonania oceny merytorycznej wniosków, nie uzasadniono dokonanego wyboru oraz nie udokumentowano całego procesu w celu zachowania śladu rewizyjnego.

Wskazać również należy, że w chwili przystąpienia do Programu Gmina nie posiadała aktualnej Ewidencji Zabytków ani Programu Opieki nad Zabytkami, a więc podstawowych dokumentów umożliwiających rozpoznanie lokalnego zasobu zabytkowego i stanowiących podstawę wszelkich działań ochronnych na obszarze Gminy.

W przypadku jednej z inwestycji NIK stwierdza, że Gmina nie wykonywała w sposób należyty leżących po jej stronie uprawnień kontrolnych, w związku z czym nie miała wiedzy, iż zadanie zostało zrealizowane niezgodnie z pierwotnie przygotowaną dokumentacją konserwatorską, a dokonane zmiany wykonawcze nie zostały w żaden sposób udokumentowane.

Ponadto ze względu na niepełne wywiązanie się z obowiązków informacyjnych przez beneficjentów dotacji realizujących poszczególne zadania, NIK stwierdza, że Gmina nie sprawowała pełnej i rzetelnej kontroli nad prawidłową realizacją umów dotacyjnych w tym zakresie.

---

[3] Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

[4] Dalej: RPOZ lub Program.

[5] Dalej: MWKZ.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe[6] kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Nabór wniosków i pozyskiwanie środków na realizację RPOZ.

Opis stanu faktycznego

1-2. W momencie przystąpienia do Programu RPOZ w listopadzie 2022 r. Gmina Bobowa posiadała 111 obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków. Najliczniejszą grupę stanowiły:

- 64 domy mieszkalne;
- 18 kapliczek;
- 3 kościoły;
- 3 cmentarze;
- 2 kaplice;
- 2 zespoły dworskie;
- 2 dzwonnice.

Ponadto w ewidencji znajdowały się; synagoga, historyczny układ miasta, dwór z parkiem, dworzec, willa, ogrodzenie cmentarza, pozostałości murów obronnych, zagroda ze studnią, park podworski, ogród dworski oraz figura przydrożna. Posiadana przez Gminę ewidencja pochodziła z 2016 r. i nie była aktualizowana w późniejszym okresie (co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 17-21)

W listopadzie 2022 r. UM zamieścił na swojej stronie Internetowej informacje w sprawie naboru wniosków w ramach RPOZ. Informacja nie była aktualizowana pomimo dwukrotnego wydłużenia I naboru wniosków, jak również w związku z uruchomieniem II naboru. Na tablicy informacyjnej urzędu oraz w innych zwyczajowo przyjętych miejscach zamieszczane były plakaty informacyjne o RPOZ (łącznie powstały 4 wersje plakatów) zawierające informacje o terminach i kolejnych naborach. W urzędzie nie podejmowano innych działań zmierzających do bezpośredniego poinformowania właścicieli obiektów zabytkowych o możliwości skorzystania z dofinansowania inwestycji w ramach RPOZ. Informacja o RPOZ nie została również zamieszczona na BIP Urzędu.

Burmistrz wyjaśnił, że UM prowadził akcję informacyjną skierowaną do potencjalnych beneficjentów RPOZ. O ujęcie w programie podmioty będące właścicielami obiektów zabytkowych mogły się starać na podstawie otwartego naboru zgłoszeń. Ogłoszenie w tej sprawie zostało opublikowane na oficjalnej i ogólnodostępnej stronie Gminy Bobowa w dniu 28 listopada 2022 r. Akcja informacyjna oprócz zamieszczenia informacji na stronie internetowej polegała na przekazaniu informacji o naborze wniosków w sposób zwyczajowo przyjęty tj. na tablicy ogłoszeń UM oraz kierując ogłoszenie do odczytania przez księży po zakończonych mszach św. W wyniku podjętych działań zakłada się, że wszyscy potencjalni beneficjenci RPOZ zostali poinformowani o programie. Informacja o RPOZ nie została zamieszczona w BIP UM, ponieważ zwyczajowo ogłoszenia o naborach wniosków publikuje się głównie w aktualnościach na stronie Gminy. Dzięki temu informacja jest widoczna bezpośrednio po wejściu na stronę Gminy

[6] Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

i każda zainteresowana osoba/podmiot może się z nią zapoznać. Uchwały i regulamin RPOZ nie nakładały obowiązku publikacji informacji na BIP jednostki. UM informował o przedłużeniu naboru pierwszej edycji RPOZ oraz drugiej edycji naboru, poprzez umieszczenie w ogłoszeniu na stronie gminy linka do programu, dzięki czemu każdy z zainteresowanych mógł śledzić przebieg naborów. Ponadto na tablicy ogłoszeń UM aktualizowano plakat z informacjami o trwającym naborze. UM nie kontaktował się bezpośrednio z właścicielami obiektów znajdujących się w rejestrze zabytków/ gminnej ewidencji zabytków, informując ich o możliwości skorzystania z dofinansowania inwestycji.

Poprzedni Burmistrz wyjaśnił, że w kwestii działań informacyjnych dotyczących RPOZ wykorzystano te instrumenty i te rozwiązania, które normalnie stosowano przy tego typu programach związanych z dofinansowaniem i one zawsze okazywały się skuteczne, należały do nich: ogłoszenie na stronie internetowej, plakaty na tablicy informacyjnej Urzędu oraz w całej Gminie przy kościołach szkołach i domach kultury oraz ogłoszenia za pośrednictwem księży w czasie ogłoszeń parafialnych.

(akta kontroli str. 103-107, 111-131, 134-135, 362-365)

W związku z realizacją RPOZ, UM nie ustanowił pisemnej procedury naboru i oceny wniosków, nie wprowadzono trybu ani żadnych merytorycznych kryteriów oceny wniosków. Nie została ustanowiona procedura odwoławcza, nie powołano komisji do oceny wniosków, nie tworzono również dokumentów wskazujących na dokonanie procesu merytorycznej weryfikacji wniosku w zakresie jego zgodności z wymogami RPOZ, ani zasadności ujęcia danej inwestycji w Programie (co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

W informacji zamieszczonej na stronie internetowej Urzędu wskazano, że zgłoszeń wniosków należy dokonywać na adres Urzędu, nie później, niż na dzień przed zakończeniem naboru publikowanym na stronie internetowej Banku Gospodarstwa Krajowego[7], zgłoszenia powinny zawierać co najmniej: dane osoby/podmiotu wnioskującego, nazwę zadania, przedmiot inwestycji, przewidywaną wartość inwestycji, numer wpisu do rejestru zabytków oraz informację czy zakres prac jest zgodny z katalogiem określonym w art. 77 ustawy o ochronie zabytków[8]. W ogłoszeniu zaznaczono ponadto, że zgłoszone inwestycje powinny posiadać opracowaną dokumentację konserwatorską pozwalająca na realizację prac. W zakresie szczegółowych informacji na temat naboru zainteresowanych odsyłano do strony internetowej BGK.

Jednocześnie w informacji zamieszczonej na stronie internetowej Urzędu podkreślono, że Gmina może zgłosić maksymalnie 10 wniosków o dofinansowanie że i w przypadku dużej ilości wniosków decydować będzie kolejność zgłoszeń.

Poprzedni Burmistrz wyjaśnił, że: kryterium kolejności zgłoszeń zostało wprowadzone omyłkowo i w przypadku zgłoszenia większej liczy wniosków niż

[7] Dalej: BGK.

[8] Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2024 r. poz. 1292), dalej : ustawa o ochronie zabytków.

10 na pewno nie byłoby brane pod uwagę. Na pewno decydowałby względy merytoryczne.

(akta kontroli str. 103-107, 111-131, 134-135, 362-365)

3. W ramach programu RPOZ UM zgłosił jeden własny wniosek o dofinansowanie inwestycji p.n. „Renowacja konserwatorska zabytkowego ogrodzenia cmentarza komunalnego w Bobowej" w kwocie 90 tys. zł (wartość inwestycji 91,8 tys. zł). Obiekt ten był wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków, a opisane we wniosku prace przy zabytku wpisywały się w katalog określony w art. 77 ustawy o ochronie zabytków.

Wniosek dotyczący renowacji ogrodzenia cmentarza został przygotowany przez pracownika UM zajmującego się pozyskiwaniem środków zewnętrznych na polecenie pana Burmistrza. Wniosek został przygotowany na podstawie dokumentacji budowlanej i konserwatorskiej oraz kosztorysu inwestorskiego przygotowanego w 2021 r.[9]

Pracownik przygotowujący wniosek wyjaśnił: że Gmina w momencie zgłaszania wniosku o dofinansowanie renowacji ogrodzenia cmentarza była w posiadaniu pojedynczych obiektów zabytkowych, które znajdowały się w dobrym stanie zachowania lub były po gruntownych remontach, nie było więc potrzeby składania innych wniosków o dofinansowanie. Ogrodzenie cmentarne znajdowało się w bardzo kiepskim stanie co wskazano w projekcie budowlanym oraz projekcie prac konserwatorskich przygotowanych dla tej inwestycji we wrześniu 2021 r.

(akta kontroli str. 265-279, 301-302, 378-379, 431-433, 897-902)

W okresie objętym kontrolą oraz w momencie składania wniosku o dofinansowanie renowacji ogrodzenia cmentarza w sierpniu 2023 r. Gmina Bobowa nie posiadała Programu Opieki nad Zabytkami, poprzedni program został uchwalony w grudniu 2016 r. i obowiązywał w latach 2017-2020. W 2022 r. w UM został przygotowany projekt nowego Programu Opieki nad Zabytkami, jednak po konsultacji z Małopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, w kwietniu 2023 r. nie podjęto prac nad jego uzupełnieniem (co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 22-100, 309-360)

Inwestycja dotycząca renowacji ogrodzenia cmentarza dofinansowania z RPOZ nie miała bezpośredniego związku z przeciwdziałaniem COVID-19.

Burmistrz wyjaśnił, że: *„Inwestycje zgłoszone przez UM do Programu miały jedynie pośredni wpływ na przeciwdziałanie COVID-19. Psychospołecznym skutkiem pandemii była izolacja i wynikającą z niej zwiększona podatność na stres. (...) Wszystkie nasze inwestycje dotyczyły wykonania prac konserwatorskich i restauratorskich w obiektach publicznie dostępnych. Odremontowanie zabytkowych obiektów na naszym terenie zachęciło społeczność do wyjścia z domu i odwiedzenia tych miejsc, nie tylko ze względów sakralnych, ale także turystycznych. Wykonanie inwestycji zwiększyło komfort użytkowników tych obiektów. Zaznaczyć*

[9] W 2022 r. UM starał się o dofinansowanie renowacji ogrodzenia cmentarnego z innych źródeł jednak nie uzyskał dofinansowania.

należy, że odremontowane obiekty są miejscami kultu. Warto zaznaczyć, że osoby borykające się z depresją po covidową, również w takich miejscach szukają pomocy."

(akta kontroli str. 111-131)

Renowacja ogrodzenia cmentarnego została zrealizowana kompleksowo zgodnie z projektem prac konserwatorskich, w terminie wskazanym w umowie zawartej z wykonawcą, protokół odbioru końcowego robót podpisano 23 października 2024 r.

(akta kontroli str. 265-279, 897-902, 258-264)

4. W ramach RPOZ do UM wpłynęło łącznie 7 wniosków od czterech podmiotów. Gmina nie prowadziła rejestru wniosków, nie wprowadziła również obowiązującego wzoru dla wniosków składanych w ramach RPOZ.

W ramach I naboru wniosków w pierwotnie wyznaczonym terminie (do 31 stycznia 2023 r.) do UM nie wpłynął żaden wniosek, po wydłużeniu naboru wniosków przez BGK do 17 marca 2023 r. wpłynęły 2 wnioski, natomiast po kolejnym wydłużeniu naboru do 31 marca 2023 r. wpłynęły jeszcze 3 wnioski. Łącznie w marcu 2023 r do UM złożono 5 wniosków dotyczących następujących zadań inwestycyjnych:

- „Renowacja i konserwacja elewacji z gzymsami zabytkowego kościoła pw. św. Mikołaja w Siedliskach", wniosek z 6 marca 2023 r., wnioskodawca - Rektor kościoła pw. św. Mikołaja w Siedliskach, wartość inwestycji wskazana we wniosku 81.170,43 zł;
- „Konserwacja wschodniej ściany Sali modlitewnej synagogi w Bobowej", wniosek z 10 marca 2023 r., wnioskodawca - Przewodnicząca Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie, wartość inwestycji wskazana we wniosku 434.366,50 zł;
- „Konserwacja prospektu organowego (XIX w.) w kościele pw. Wszystkich Świętych w Bobowej", wniosek z 15 marca 2023 r., wnioskodawca - Proboszcz Parafii Rzymskokatolickiej w Bobowej, wartość inwestycji wskazana we wniosku 169.897,64 zł;
- „Renowacja konserwatorska wnętrza kościoła parafialnego pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach", wniosek z 20 marca 2023 r. , wnioskodawca - Proboszcz Parafii Rzymskokatolickiej w Wilczyskach, wartość inwestycji wskazana we wniosku 186.737,60 zł;
- „Wykonanie polichromii we wnętrzu drewnianego kościoła pw. św Stanisława BM w Wilczyskach", wniosek z 20 marca 2023 r. wnioskodawca - Proboszcz Parafii Rzymskokatolickiej w Wilczyskach, wartość inwestycji wskazana we wniosku 823.047,12 zł.

Łączna wartość inwestycji wskazana we wnioskach wynosiła 1 695 219,29 zł (we wnioskach nie wskazywano wnioskowanej kwoty dofinansowania). Wszystkie wnioski złożone do UM zostały zaakceptowane przez Burmistrza i przekazane upoważnionemu pracownikowi do wprowadzenia w aplikacji BGK. Czas od wpływu wniosku do jego wprowadzenia do aplikacji BGK wynosił od 3 do 15 dni (odpowiednio 7, 3, 15, 10, 10). Cztery inwestycje (za wyjątkiem „Konserwacja

wschodniej ściany Sali modlitewnej synagogi w Bobowej") uzyskały akceptację ze strony BGK oraz wstępne promesy dofinansowania inwestycji.

W ramach II naboru wniosków (termin do 16 sierpnia 2023 r.) do UM wpłynęły dwa wnioski dotyczących następujących zadań inwestycyjnych:

- „Konserwacja wschodniej ściany Sali modlitewnej synagogi w Bobowej", wniosek z 7 sierpnia 2023 r., wnioskodawca - Przewodnicząca Zarządu Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Krakowie, wartość inwestycji wskazana we wniosku 204.081,63 zł (kwota pomniejszona w stosunku do pierwotnego wniosku z I naboru który nie dostał akceptacji BGK, pomniejszona kwota wynikała z ograniczenia zakresu zadania);
- „Konserwacja zabytkowego muru przy kościele pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach wraz z wyposażeniem ruchomym kościoła oraz modernizacją instalacji elektrycznej", wniosek z 7 sierpnia 2023 r., wnioskodawca - Proboszcz Parafii Rzymskokatolickiej w Wilczyskach, wartość inwestycji wskazana we wniosku 214.285,71 zł;

Łączna wartość inwestycji wskazana we wnioskach wynosiła 418.367,34 zł (we wnioskach nie wskazywano wnioskowanej kwoty dofinansowania). Oba wnioski zostały zaakceptowane przez Burmistrza i przekazane upoważnionemu pracownikowi do wprowadzenia w aplikacji BGK. Czas od wpływy wniosków do ich wprowadzenia do aplikacji BGK wyniósł 4 dni.

(akta kontroli str. 281-308, 266-279, 731-734)

Na etapie weryfikacji wniosków przed ich wprowadzeniem do aplikacji BGK nie dokonywano analizy sytuacji finansowej podmiotów występujących o dofinansowanie. Wnioskodawcy nie kierowali do Gminy dodatkowej korespondencji, ani zapytań w sprawie rozpatrzenia wniosków. Pomimo lakonicznego uzasadnienia zawartego we wnioskach Gmina nie zwracała się do wnioskodawców o ich uzupełnienie, jak również dostarczenie dodatkowych dokumentów mogących stanowić uzupełnienie wniosków w tym: kosztorysów, programów prac konserwatorskich pozwoleń itd. W związku z pozytywnym rozpatrzeniem wszystkich złożonych wniosków do Gminy nie wpłynęło żadne odwołanie.

(akta kontroli str. 281-308, 266-279, 655-896)

Na podstawie badania 7 wniosków[10] złożonych do Gminy w ramach RPOZ (I i II nabór) ustalono, że wszystkie wnioski wpłynęły z zachowaniem terminu umożliwiającego ich rozpatrzenie (od 6 do 16 dni przed zakończeniem poszczególnych tur naboru), pochodziły od uprawnionych wnioskodawców, dotyczyły obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie Gminy Bobowa, wpisanych do rejestru zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków. Treść wniosków była zrozumiała, a opisane we wnioskach prace przy zabytkach wpisywały się w katalog określony w art. 77 ustawy o ochronie zabytków. Wnioski nie zawierały załączników potwierdzających ich treść. We wszystkich wnioskach wyczerpująco wskazano zakres koniecznych prac

[10] W związku z faktem, że do Gminy w ramach RPOZ wpłynęło tylko 7 wniosków beneficjentów wszystkie zostały objęte badaniem kontrolnym.

renowacyjnych/budowlanych dla poszczególnych inwestycji, a opis przewidywanych efektów był zgodny z przedmiotem wniosków.

W związku z brakiem wprowadzenia przez Gminę obowiązujących wzorów i wymaganych załączników ich treść oraz sposób uzasadnienia znacząco się różniły, nie zawierały wskaźników/mierników umożliwiających obiektywną analizę porównawczą.

Na wnioskach nie zamieszczano adnotacji wskazującej na datę oraz zakres dokonanej weryfikacji, spełnienia kryteriów naboru pod względem formalnym i merytorycznym, jak również osobę dokonującą oceny wniosku. Na etapie weryfikacji wniosku nie tworzono również innych dokumentów (np.: protokołów, raportów, notatek urzędowych) potwierdzających proces weryfikacji.

Pracownik Gminy odpowiedzialny za wprowadzanie wniosków do aplikacji BGK wyjaśnił, że: *„Gdy wpłynęły wnioski od beneficjentów ja je otrzymywałam. Wiem, że przed złożeniem wniosków wnioskodawcy uczestniczyli w spotkaniach z panem Burmistrzem i chyba z panią koordynator, na których był uzgadniany i zatwierdzany ich zakres. Ja w tych spotkaniach nie uczestniczyłam. Wnioski, które wpływały do mnie nie były podpisane przez Burmistrza, jednak były na niego zaadresowane więc oczywiste dla mnie było, że burmistrz je akceptował, ja nie miałam polecenia służbowego dokonywać analizy merytorycznej wniosku a jedynie przygotować go do wprowadzenia do systemu BGK. Zgodnie z posiadaną przeze mnie wiedzą na temat tych obiektów nie widziałam przeciwskazań do wprowadzenia ich do systemu. Na podstawie danych z wniosków przygotowywałam roboczy wniosek który był przedkładany Burmistrzowi do akceptacji. Wyliczałam w tym wniosku kwotę dofinansowania i termin realizacji (ponieważ nie było tych danych we wnioskach beneficjentów). W celu ustalenia terminu realizacji inwestycji kontaktowałam się telefonicznie z wnioskodawcami oraz konsultowałam te terminy z panią koordynator i panem Burmistrzem. Na podstawie zatwierdzonego przez Burmistrza roboczego wniosku wypełniałam w aplikacji BGK wniosek o dofinansowanie, system nadawał mu numer, następnie drukowałam ten wniosek z systemu (plik w PDF) i przedkładałam Burmistrzowi do podpisu. Burmistrz podpisywał wersję papierową ręcznie a elektroniczną podpisem elektronicznym, następnie wersja podpisana elektronicznie była wgrywana do systemu BGK. Dopiero wtedy wniosek formalnie był złożony."*

(akta kontroli str. 281-308, 266-279, 376-377, 926)

Wśród wszystkich zbadanych wniosków tylko w przypadku jednego zadania p.n. „Renowacja konserwatorska wnętrza kościoła parafialnego pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach" stwierdzono bezpośredni związek prowadzonych prac z realizacją celu przeciwdziałania COVID-19. Poza renowacją więźby dachowej, stolarki okiennej i montażem barwnego przeszklenia, dokonano remontu wentylacji grawitacyjnej obiektu.

Poprzedni Burmistrz wyjaśnił, że wszystkie inwestycje miały wpływ na przeciwdziałanie negatywnych skutków wynikających z izolacji społecznej związanej z pandemią. Remont wskazanych zabytków poprawił komfort i bezpieczeństwo korzystania z tych obiektów oraz zachęcił do ich odwiedzenia.

(akta kontroli str. 281-287, 265-279, 362-365)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Gmina nie zapewniła transparentności procesu naboru i oceny wniosków o dofinasowanie w ramach RPOZ.

   Zgodnie z wytycznymi programu RPOZ zawartymi w dziale „Pytania i odpowiedzi – Zasady, warunki i kryteria naboru wniosków" zamieszczonymi na stronie BGK[11], jednostka samorządu terytorialnego powinna wyłonić zabytki, które zamierza objąć dotacją przy wsparciu środków z RPOZ w wyniku powszechnych i transparentnych działań.

   Działania Gminy w zakresie naboru i oceny wniosków nie można uznać za transparentne w szczególności z uwagi na brak ustanowienia pisemnych procedur naboru, jak również brak jasnego określenia kryteriów i mierników, według których wnioski miały być porównywanie i oceniane. Nie wprowadzono wzoru wniosku, od wnioskodawców nie wymagano dostarczenia żadnych załączników potwierdzających treść wniosku oraz zawarte wyliczenia, nie powołano komisji do oceny wniosków, nie ustanowiono również procedury odwoławczej na wypadek negatywnego rozpatrzenia wniosku ze strony Gminy. Ponadto nie uzasadniono wyboru poszczególnych wniosków, a na etapie ich oceny nie sporządzano żadnej dokumentacji potwierdzającej: kto, kiedy i w jakim zakresie jej dokonał.

   Burmistrz wyjaśnił, że Regulamin oraz uchwały ustanawiające Rządowy Program Odbudowy Zabytków nie nakładały obowiązku na gminy opracowania dodatkowych pisemnych procedur naboru, rozpatrywania i oceny wniosków składanych w ramach przedmiotowego programu. Aktem normującym udzielanie dotacji, o której mowa powyżej na terenie Gminy Bobowa jest Uchwała nr XXXIV/250/13 Rady Miejskiej w Bobowej z dnia 14 czerwca 2013 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków[12]. Uchwała ta obowiązuje od 2013r. a jej zapisy nie pozostają w sprzeczności z regulaminem Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. Nabór wniosków w ramach w/w uchwały ma charakter ciągły, wnioski, które na jej podstawie wpływają do urzędu są sukcesywnie rozpatrywane i w przypadku posiadania środków własnych lub zewnętrznych tj. Polski Ład, Rada Miejska w Bobowej podejmowała uchwały o przyznaniu dotacji.

   Burmistrz wyjaśnił również, że zgłoszenia były kierowane do Burmistrza Bobowej. Zgłoszone inwestycje były weryfikowane pod względem merytorycznym, podczas spotkań Burmistrza oraz Koordynatora ds. pozyskiwania środków zewnętrznych z wnioskodawcami. Następnie trafiały do pracownika zajmującego się pozyskiwaniem środków zewnętrznych, celem przygotowania wniosków w aplikacji BGK. Podczas

[11] https://www.bgk.pl/programy-i-fundusze/programy/rzadowy-program-odbudowy-zabytkow-edycja-pierwsza/#c28937 (od 23 listopada 2022 r.)

[12] (Dz. Urz. Woj. Małopolskiego z 2013 r. poz. 4222), dalej Uchwała nr XXXIV/250/13.

przygotowywania wniosku w systemie, pracownik sprawdzał prawidłowość wprowadzanych danych zgodnie z wytycznymi. Z powyższych czynności nie sporządzono protokołu. Po przygotowaniu wniosków w aplikacji zostały one wygenerowanie i przedstawione do podpisu Burmistrzowi oraz Skarbnikowi Gminy. Po podpisaniu pliki zostały ponownie wgrane do Aplikacji Polski Ład i wysłane, co zakończyło proces złożenia wniosku.

Ponadto Burmistrz wyjaśnił, że do merytorycznej oceny wniosków przed ich wprowadzeniem do aplikacji BGK nie powołano komisji. Do urzędu wpłynęło łącznie 6 zgłoszeń. Wnioski, które wpłynęły dotyczyły zabytków z terenu gminy, które posiadają wielką wartość historyczną i kulturową dla lokalnej społeczności. Obiekty te stanowią nieodłączny element gminnego krajobrazu. Ich wartość podkreśla fakt, iż posiadają wpis nie tylko do gminnej ewidencji zabytków, ale także do wojewódzkiego rejestru zabytków. W związku z posiadaną wiedzą na temat przedmiotowych zabytków oraz faktem, że liczba złożonych wniosków nie przekroczyła limitu ustanowionego przez program, Burmistrz Bobowej zdecydował o nie powoływaniu komisji w tej sprawie.

Poprzedni Burmistrz wyjaśnił, że przed złożeniem wniosków obiekty zabytkowe oraz prace konserwatorskie w nich wskazane były wielokrotnie omawiane pod względem ich zasadności, wartości historycznej obiektów oraz pilności dokonania prac. Rozmowy te toczyły się na spotkaniach z administratorami obiektów oraz komisjach rady miasta. Bezpośrednio przed złożeniem tych wniosków odbyły się również dodatkowe spotkania w celu określenia szczegółów oraz potwierdzenia zainteresowania udziałem w RPOZ. Spotkania te odbywały się zarówno w Urzędzie jak i w terenie. Ze strony Urzędu udział w tych spotkaniach brałem ja, ówczesna pani Sekretarz oraz pani koordynator. Może jeszcze ktoś w nich uczestniczył ale teraz tego nie pamiętam. Na tych spotkaniach określano zakres prac tak aby pula dostępnych środków została najbardziej optymalnie podzielona. Nie dokonywaliśmy oceny merytorycznej poszczególnych wniosków na tych spotkaniach, ponieważ ocena taka wynikała z wiedzy zdobytej na licznych wcześniejszych spotkaniach i zasadność prowadzenia tych prac była oczywista z punktu widzenia ochrony zabytków. Nie prowadzono osobnej dokumentacji z tych spotkań, wynikało to z przeświadczenia, że dokumentacja konserwatorska przygotowana na potrzeby tych inwestycji przedkładana przez administratorów obiektów zabytkowych jest wystarczająca. Zainteresowanie Programem było niewielkie, pozostali administratorzy obiektów zabytkowych nie wykazywali zainteresowania programem pomimo ogłoszenia.

Pani koordynator ds. pozyskiwania środków zewnętrznych wyjaśniła, że w ramach zadań służbowych w Gminie zajmowała się m.in. monitorowaniem dostępności środków krajowych i unijnych możliwych do pozyskania przez Gminę, zapoznawała się z regulaminami naborów, współpracowała z pracownikami merytorycznymi obsługującymi poszczególne programy. W związku z programem RPOZ realizowała zadania doraźne związane z przekazywaniem informacji pomiędzy pracownikami merytorycznymi realizującymi zadania związane z RPOZ a panem Burmistrzem. Nie miała powierzonych zadań na piśmie od pana Burmistrza w zakresie RPOZ.

Udzielała informacji mieszkańcom Gminy zainteresowanym programem. Uczestniczyła w spotkaniach z przedstawicielami parafii Bobowa, Wilczyska i Gminy Żydowskiej w Krakowie. Były to spotkania informacyjne w których brali udział przedstawiciele zainteresowanych podmiotów, ze strony Gminy w tych spotkaniach uczestniczyli: pan Burmistrz oraz pani koordynator, mogły być również inne osoby merytoryczne. Przedstawiciele zainteresowanych podmiotów dopytywali o zasady naboru, jakie dokumenty są potrzebne, chcieli wiedzieć jak się przygotować do złożenia wniosku. Wiedziała, że te podmioty złożyły wnioski do Gminy ale ona się tym już nie zajmowała. Nie prowadziła potem żadnej korespondencji w sprawie RPOZ z zainteresowanymi. Nie dokonywała formalnej i merytorycznej oceny wniosków złożonych do Gminy, nie zostało jej takie zadanie przydzielone, nikt nie konsultował z nią takich ocen.

(akta kontroli str. 101-105, 108-114, 132-134, 362-365, 381-387)

NIK nie podziela stanowiska Urzędu zawartego w wyjaśnieniach. Mała liczba wniosków która wpłynęła do UM nie może być traktowana jako powód braku ustanowienia jasnych i obiektywnych kryteriów naboru i oceny wniosków. Gmina nie mogła zakładać z góry, że liczba podmiotów zainteresowanych nie przekroczy wyznaczonego w RPOZ limitu 10 zgłoszonych wniosków. Procedury określające proces oraz zasady jego przeprowadzenia powinny być jasno określone w momencie rozpoczęcia naboru a więc w momencie przystąpienia Gminy do RPOZ w listopadzie 2022 r. Natomiast wskazana przez Burmistrza Uchwała nr XXXIV/250/13 Rady Miejskiej w Bobowej z dnia 14 czerwca 2013r. swoim zakresem nie obejmowała procedur prowadzenia naboru i oceny wniosków składanych w ramach RPOZ a jedynie warunki oraz sposób udzielania dotacji. Również brak udokumentowania wyboru oraz brak sformułowania uzasadnienia oceny dla poszczególnych wniosków przez Gminę nie można usprawiedliwiać faktem, że wnioski dotyczyły zabytków ujętych w Gminnej Ewidencji oraz konieczność wykonania zgłaszanych prac była oczywista i powszechna. Wskazać należy również, że dokumentacja konserwatorska oraz kosztorysowa nie była wymagana od wnioskodawców na etapie składania wniosków do Gminy, a w znacznej ilości badanych przypadków została przygotowana i dostarczona do UM już po zakończeniu poszczególnych naborów, nie mogła więc stanowić podstawy do odstąpienia od udokumentowania i uzasadnienia wyboru.

2. Gmina nie przyjęła w kontrolowanym okresie - lata 2022-2025 Programu Opieki nad Zabytkami.

Zgodnie z zapisem art. 87 ust. 1-3 ustawy o ochronie zabytków burmistrz sporządza na okres 4 latgminny program opieki nad zabytkami, w celu m.in.: w celu zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenia do poprawy stanu ich zachowania. Gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii WKZ[13]. Ponadto zgodnie z art. 87

[13] Wojewódzki Konserwator Zabytków.

ust. 5 ustawy o ochronie zabytków, z realizacji programu burmistrz sporządza, co 2 lata, sprawozdania, które przedstawia radzie gminy.

W okresie objętym kontrolą Gmina nie posiadała aktualnego Programu Opieki nad Zabytkami, a Burmistrz nie przedstawiał sprawozdania w tym zakresie. Poprzedni program został przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej nr XXVII/235/16 z 19 grudnia 2016 r. i obowiązywała w latach 2017-2020, a ostatnie sprawozdanie z jego realizacji (za lata 2019-2020) zostało przyjęte Uchwałą Rady Miejskiej nr XXXVIII/335/21 z 27 grudnia 2021 r. W 2022 r. Gmina przygotowała projekt nowego Programu na lata 2023-2026. Pismem z 6 kwietnia 2023 r. MWKZ wskazał na konieczność uzupełnienia projektu, działań tych jednak nie zrealizowano. W 12 maja 2025 r., tj. w trakcie kontroli NIK, zawarto umowę z podmiotem zewnętrznym na przygotowanie nowego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Bobowa. Do dnia zakończenia kontroli Program nie został przyjęty.

Burmistrz wyjaśnił, że dniu 30.12.2022 r. złożono projekt Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Bobowa na lata 2023-2026 do Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Delegatura w Nowym Sączu, celem jego zaopiniowania. Pismem z dnia 6 kwietnia 2023r. Delegatura zgłosiła uwagi i rekomendacje do w/w dokumentu. Obecnie trwają prace przygotowawcze nad zleceniem wykonania aktualizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami podmiotowi zewnętrznemu.

(akta kontroli str. 22-100, 134-135, 309-360, 371-375)

Poprzedni Burmistrz wyjaśnił, że: główną przyczyną braku Programu była panująca pandemia, zwolnienia lekarskie, ograniczenia kontaktowania się z różnymi instytucjami w tym z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, z dużej rotacji pracowników oraz z niedoborów kadrowych, brak było chętnych do podjęcia pracy w Urzędzie posiadających odpowiednie kwalifikacje. Na stanowisko w Referacie Inwestycyjnym przyszła wtedy nowa osoba, która nie miała doświadczenia i w związku z tym do pracy nad nowym Programem włączyła się ówczesna pani Sekretarz jako kierownik Referatu Organizacyjnego. Nie było to efektem zaniedbania tylko wynikiem czynników obiektywnych. Zostałem poinformowany o tym, że Program został przekazany do konsultacji WKZ, nie byłem informowany na bieżąco, że te działania nie były kontynuowane, mając przekonanie że zostało to wszystko dopełnione i program został opracowany i uchwalony zgodnie z obowiązującymi przepisami i uwagami WKZ. Nie miałem informacji z Referatu Inwestycji że ten program nie został doprowadzony do odpowiedniego stanu.

(akta kontroli str. 362-365)

W ocenie NIK brak posiadania przez Gminę Programu Opieki nad Zabytkami w momencie przystąpienia jaki i realizacji RPOZ w znaczący sposób utrudniało określenie zasadniczych kierunków działań i zadań jakie powinny być realizowane na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami oraz poprawy ich zachowania.

3. Gmina nie dokonywała aktualizacji Gminnej Ewidencji Zabytków od 2016 r.

   Zgodnie z zapisem art. 22 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków Burmistrz prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

   Posiadana przez gminę ewidencja została przygotowana w 2016 r. i przyjęta Zarządzeniem Burmistrza Bobowej nr 138/2016 z dnia 16 grudnia 2016 r. Od tego czasu aż do przystąpienia Gminy do RPOZ w listopadzie 2022 r. pomimo zmiany stanu faktycznego ewidencja nie była aktualizowana (przez okres 6 lat). W piśmie z 6 kwietnia 2023 r. skierowanym do Burmistrza MWKZ wskazał na konieczność dokonania aktualizacji gminnej ewidencji zabytków przed przystąpieniem do opracowania nowego Programu Opieki nad zabytkami. Pomimo stanowiska MWKZ prace na aktualizacją ewidencji nie zostały podjęte przez okres kolejnych dwóch lat. Dopiero 12 maja 2025 r., tj. w trakcie kontroli NIK, zawarto umowę z podmiotem zewnętrznym na opracowanie dokumentacji niezbędnej do dokonania aktualizacji gminnej ewidencji zabytków.

   Burmistrz wyjaśnił, że w Gminie prowadzone były prace zmierzające do aktualizacji Gminnej Ewidencji Zabytków. W roku 2022r. podjęto zarządzenie nr 254/2022 z dnia 14.03.2022r. w sprawie wykreślenia zabytku z Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Bobowa na wniosek właściciela. Obecnie trwają prace przygotowawcze nad zleceniem wykonania aktualizacji Gminnej Ewidencji Zabytków podmiotowi zewnętrznemu. Aktualizacja, pomimo zaleceń MWKZ, nie została przeprowadzona głównie z powodów organizacyjnych i kadrowych. Zespół pracowników odpowiedzialnych za zadania z zakresu ochrony zabytków był nieliczny i dochodziło w nim do częstych zmian personalnych. Zatrudniane osoby nie zawsze posiadały odpowiednie wykształcenie lub doświadczenie, co utrudniało realizację specjalistycznych zadań, takich jak aktualizacja GEZ.

   Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej, Geodezji i Planowania Przestrzennego Urzędu Miasta w Bobowej wyjaśnił, że: po objęciu funkcji kierownika referatu (1 listopada 2024 r.) stwierdził, że sprawy związane z ewidencją zabytków oraz programem ochrony są zaniedbane, podjął wtedy rozmowy z kierownictwem urzędu w celu zabezpieczenia środków w budżecie Gminy na 2025 r. Następnie została dokonana analiza istniejących dokumentów związanych z ewidencją zabytków oraz zadań związanych z tą tematyką. Po stwierdzeniu, że ewidencja jest nieaktualna, poczyniono starania aby tą sytuację zmienić. Po konsultacjach z panią Sekretarz oraz Burmistrzem Bobowej podjęto decyzję, że uzupełnienie brakujących materiałów zostanie zlecone zewnętrznej firmie. Dokonaliśmy analizy rynku w celu wyłonienia najlepszego wykonawcy pod względem kosztowym. Z wybranym podmiotem została podpisana umowa w dniu 12 maja 2025 r., której przedmiot dotyczy m.in.: dokonania inwentaryzacji 111 obiektów zabytkowych, 192 stanowisk archeologicznych, wykonanie dokumentacji fotograficznej, wykonanie kart zabytków oraz aktualizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami. Termin zakończenia prac zgodnie z umową wyznaczono na 30 czerwca 2025 r. Na podstawie materiałów dostarczonych

przez wykonawcę powierzonego zadania zostanie zaktualizowana ewidencja zabytków i uchwalony nowy Program.

(akta kontroli str. 17-21, 134-178, 181-182, 309-311, 369-375)

NIK podkreśla, że zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy o samorządzie gminnym[14] opieka nad zabytkami należy do zadań własnych gminy, a jednym z podstawowych obowiązków Gminy w zakresie ochrony zabytków jest posiadanie aktualnej ewidencji zabytków, która umożliwia rozpoznanie lokalnego zasobu zabytkowego i stanowi podstawę wszelkich działań ochronnych na obszarze Gminy. Wskazać również należy, że pomimo, wydania w dniu 14 marca 2022 r. zarządzenia nr 254/2022 sprawie wykreślenia zabytku z Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Bobowa na wniosek właściciela, zmiana ta faktycznie nie została zrealizowana, zabytek nie został wykreślony, a karta zabytku wciąż figurowała w Gminnej Ewidencji na dzień 12 czerwca 2025 r., a więc ponad trzy lata od wydania ww. zarządzenia.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia, że w zakresie sposób przeprowadzenia naboru oraz oceny wniosków składanych do Gminy w ramach RPOZ, Gmina nie wprowadziła rozwiązań zapewniających transparentność procesu naboru, nie określono kryteriów ani mierników oceny, nie powołano komisji do dokonania oceny merytorycznej wniosków, nie uzasadniono dokonanego wyboru oraz nie udokumentowano całego procesu w celu zachowania śladu rewizyjnego. Wskazać również należy, że w toku realizacji RPOZ Gmina nie posiadała aktualnej Ewidencji Zabytków ani Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Bobowa. Pomimo wskazanych braków proceduralnych oraz braku posiadania wymaganej dokumentacji dotyczącej ochrony zabytków, Gmina złożyła w ramach RPOZ 7 wniosków podmiotów zewnętrznych oraz jeden wniosek własny uzyskując akceptacje BGK łącznie dla 7 inwestycji (87,5 % skuteczności).

OBSZAR

2. Wykorzystanie środków na realizację RPOZ.

Opis stanu faktycznego

1. UM zgłosił łącznie w dwóch edycjach Programu 8 wniosków o dofinansowanie inwestycji z RPOZ (w tym jeden własny). Siedem wniosków uzyskało akceptacje BGK i wstępne promesy na łączna kwotę 1,5 mln zł.

Z 7 wniosków złożonych w związku z inwestycjami zgłoszonymi przez beneficjentów, 6 uzyskało wstępne promesy dofinansowania inwestycji z BGK na łączną kwotę 1.410.000,00 zł, a następnie po wyłonieniu wykonawców, wydano 6 promesy na łączna kwotę 1.396.929,70 zł. Po zakończeniu realizacji 5 inwestycji złożono 5 wniosków o wypłatę dofinansowania (wszystkie w jednej transzy) na łączną kwotę 1.200.929,70 zł[15]. Kwoty wskazane w złożonych wnioskach nie uległy zmianie w stosunku do kwot z promes.

Natomiast wniosek własny Gminy uzyskał wstępną promesę dofinansowania inwestycji na kwotę 90.000.00 zł., ostateczna promesa została wydana na kwotę

[14] Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.

[15] Inwestycja pn. „Konserwacja zabytkowego muru przy kościele pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach wraz z wyposażeniem ruchomym kościoła oraz modernizacją instalacji elektrycznej"

88.983,99 zł. UM złożył jeden wniosek o wypłatę dofinansowana na kwotę wskazaną w promesie.

Łączna kwota przekazana z BGK Gminie w związku z RPOZ (na dzień 16 czerwca 2025 r.) wyniosła 1.276.193,69 zł i związana była z rozliczeniem 6 inwestycji (w tym jedną własną Gminy). Gmina wypłaciła dofinansowanie czterem beneficjentom końcowym (w związku z realizacją 5 inwestycji) w łącznej kwocie 1.459.272,12 zł (w tym 1.187.209,70 zł - środki otrzymane z BGK oraz 272.062,42 zł - wkład własny Gminy). W ramach realizacji własnej inwestycji przez Gminę dofinansowanej z RPOZ, dokonano zapłaty wykonawcy w kwocie 90.799,99 zł (w tym 88.983,99 zł - środki otrzymane z BGK oraz 1.816,00 zł - wkład własny Gminy). Kwoty wypłacone beneficjentom oraz wykonawcy nie uległy zmianie w stosunku do kwot z promes i wniosków o wypłatę.

(akta kontroli str. 266-279, 281-308, 465-490, 629-633, 655-902)

2. Na podstawie badania próby sześciu postępowań związanych z realizacją RPOZ, dotyczących pięciu wniosków złożonych do UM przez beneficjentów oraz jednego wniosku własnego Gminy, na realizację następujących zadań inwestycyjnych:

- „Wykonanie polichromii we wnętrzu drewnianego kościoła pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach" - wniosek beneficjenta (wartość ostateczna zadania 823.047,12 zł),
- „Konserwacja wschodniej ściany Sali modlitewnej synagogi w Bobowej" - wniosek beneficjenta (wartość ostateczna zadania 200.000,00 zł),
- „Renowacja konserwatorska wnętrza kościoła parafialnego pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach" - wniosek beneficjenta (wartość ostateczna zadania 182.665,00 zł),
- „Konserwacja prospektu organowego (XIX w.) w kościele pw. Wszystkich Świętych w Bobowej" - wniosek beneficjenta (wartość ostateczna zadania 165.000,00 zł),
- „Renowacja i konserwacja elewacji z gzymsami zabytkowego kościoła pw. św. Mikołaja w Siedliskach" - wniosek beneficjenta (wartość ostateczna zadania 88.560,00 zł),
- „Renowacja konserwatorska zabytkowego ogrodzenia cmentarza komunalnego w Bobowej" - wniosek własny Gminy (wartość ostateczna zadania 90.799,99 zł)

Ustalono, że wszystkie zadania zostały zrealizowane i rozliczone w wyznaczonym terminie. Zakres rzeczowy wykonanych prac w pięciu przypadkach został wykonany zgodnie z: wnioskiem, pozwoleniem wydanym przez MWKZ oraz programem prac konserwatorskich.

W jednym przypadku (zadanie pn. „Renowacja konserwatorska wnętrza kościoła parafialnego pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach") zakres wykonanych prac

---

na dzień 16 czerwca 2025 r. została ukończona lecz nie rozliczona, nie złożono sprawozdania końcowego i nie złożono wniosku o wypłatę dofinansowania, czas do 31 lipca 2025 r. zgodnie z zawartą umową.

odbiegał od przedłożonego programu prac konserwatorskich w zakresie sposobu wykonania wentylacji obiektu (co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

W związku z realizacją ww. inwestycji Gmina otrzymała z BGK łączną kwotę 1.276.193,69 zł, środki te zostały przekazane w trzech ratach zgodnie ze składanymi wnioskami o wypłatę transz dla poszczególnych inwestycji: 241.247,00 w czerwcu 2024 r., 570.951,00 zł we wrześniu 2024 r. oraz 463.995,69 zł w listopadzie 2024 r. Środki te zostały ujęte w dochodach Gminy w paragrafie 6370 - Środki otrzymane z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na realizację zadań inwestycyjnych.

Całość środków otrzymanych z BGK została wypłacona beneficjentom końcowym oraz wykonawcy w terminie do 4 dni od ich wpływu na rachunek Gminy. Łącznie na rzecz beneficjentów końcowych przekazano 1.459.272,12 zł (w tym 272.062,42 zł jako wkład własny Gminy). Środki te zostały ujęte w wydatkach Gminy w paragrafie 6570 - Dotacja celowa przekazana z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych. Natomiast środki wypłacone wykonawcy w związku z realizacją inwestycji własnej Gminy w kwocie 88.983,99 zł (środki otrzymane z BGK) ujęto w wydatkach Gminy w paragrafie 6370 - Wydatki jednostek poniesione ze środków Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych na realizację zadań inwestycyjnych, a w kwocie 1.816,00 zł (wkład własny) w paragrafie 6050 - Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych.

We wszystkich badanych postępowaniach wykonawców wyłaniano z zachowaniem zasady konkurencyjności i w sposób transparentny, w trybie zapytania ofertowego zamieszczanego na stronie beneficjenta jak i Gminy. Procedury wyboru wykonawcy wszczynane były po uzyskaniu wstępnej promesy dofinansowania inwestycji z RPOZ, wymaganych prawem pozwoleń WMKZ oraz po przygotowaniu programów prac konserwatorskich umożliwiających sprecyzowanie wymagań ofertowych. Po wyłonieniu wykonawcy beneficjenci składali wymagany przez Gminę wniosek wraz z załącznikami (o czym szerzej w pkt 2.4). Po podjęciu przez Gminę uchwały celowej[16] o udzieleniu dotacji zawierano z beneficjentami umowy dotacyjne i przystępowano do realizacji inwestycji.

(akta kontroli str. 265-279, 391-414, 465-516, 655-874, 897-902)

W toku oględzin przeprowadzonych w dniach 7-8 maja 2025 r. w kościele pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach, kościele pw. św. Mikołaja w Siedliskach, kościele pw. Wszystkich Świętych w Bobowej, synagodze w Bobowej oraz na terenie cmentarz komunalnego w Bobowej stwierdzono, że zadania inwestycyjne realizowane w tych obiektach w ramach RPOZ zostały zakończone, a zakres wykonanych prac jest zgodny (za wyjątkiem jednej inwestycji w kościele pw. św.

[16] Uchwała indywidualna o przyznaniu dotacji celowej na realizację konkretnego zadania inwestycyjnego?

Stanisława BM w Wilczyskach) ze wskazanymi w umowie pozwoleniami MWKZ oraz dokumentacją konserwatorską stanowiącą załącznik do zawartych umów:

- w kościele pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach (dotyczy - wykonania polichromii) wyczyszczono, uzupełniono i zakonserwowano deski szalunkowe stanowiące powierzchnię ścian i sufitów, ponadto na suficie prezbiterium, nawy głównej, kaplicy bocznej oraz przedsionka wykonano polichromię w kolorystyce jasno-pastelowej błękitnej z motywami nieba oraz aniołów zgodnie z projektem zawartym w programie prac konserwatorskich;

- w kościele pw. Św. Stanisława BM w Wilczyskach (dotyczy - renowacji konserwatorskiej wnętrza kościoła) wykonano prace związane konserwacją i naprawą stolarki okiennej polegającej m.in. na wyczyszczeniu i pomalowaniu krat zamontowanych w przestrzeni między-skrzydłowej, usunięto kratownice w skrzydłach okien od strony wewnętrznej, wymieniono szklenie okiennic od strony wewnętrznej na szyby komorowe termoizolacyjne z zachowaniem istniejącej formy oryginału z zamontowaniem barwnego szklenia w górnych partiach okien (odcień niebieski, zielony, czerwony i pomarańczowy), wykonano wyprowadzenie wentylacji grawitacyjnej z nawy głównej przez otwór w suficie, następnie ocieplonym kanałem na poddaszu kościoła do ściany szczytowej nad prezbiterium, kanał zakończono żaluzją pionową zabezpieczającą, nie zainstalowano wentylatora elektrycznego wspomagającego wraz z przepustnicą i kanałem bocznym;

- w kościele w kościele pw. Wszystkich Świętych w Bobowej wykonano konserwację szafy organowej drewnianej wraz z zabezpieczeniem przed degradacją ze strony szkodników (owadów), elementy drewniane wyczyszczono, uzupełniono braki i pomalowano wraz z wykonaniem nowego fladrunku[17], wewnętrzne mechanizmy wyczyszczono, złocone elementy dekoracyjne uzupełniono i odtworzono;

- w kościele pw. św. Mikołaja w Siedliskach dokonano naprawy oraz malowania całości elewacja budynku kościoła, tynk pokrywający ściany kościoła został pomalowany na biało, brak widocznych spękań, ubytków i przebarwień, ponadto dokonano czyszczenia, konserwacji i malowania ozdobnego gzymsu wraz z drewnianymi elementami dekoracyjnymi oraz drewnianego okapu – całość pomalowana jednolicie na kolor biały, brak widocznych uszkodzeń, złuszczeń, przebarwień, pęknięć;

- w synagodze w Bobowej wykonano zakres prac konserwatorskich na wschodniej ścianie synagogi, który obejmował prace w zakresie konserwacji technicznej - zabezpieczenie tynków na powierzchni ściany wraz z nawarstwieniami i uzupełnienie ubytków w strukturze tynku i nawarstwień po prawej i lewej stronie „Aron ha-kodesz”[18], ponadto wykonano rekonstrukcję i scalenie kolorystyczne pierwotnej polichromii (zakresem konserwacji estetycznej obejmował prawą stronę powyżej

[17] Imitacja naturalnego usłojenia drewna.

[18] W synagodze szafa ołtarzowa w postaci ozdobnej drewnianej skrzynki służąca do przechowywania zwojów Tory.

i poniżej gzymsu oraz glif okienny po stronie lewej, łącznie około 25 m^2), prace zostały został zrealizowany zgodnie z założeniem projektowym;

- na cmentarzu komunalnym w Bobowej zostało wyremontowane ogrodzenie od strony ulicy św. Wawrzyńca (około 65 m), ul. Węgierskiej (około 80 m) oraz brama wejściowa (około 10 m) składające się z 50 betonowych cokołów nakrytych betonowymi daszkami, 53 betonowych słupów nakrytych betonowymi daszkami, 50 metalowych przęseł pomalowanych na czarno z jasnymi zwieńczeniami zamontowanymi pomiędzy słupkami oraz metalowej dwuprzęsłowej bram i metalowej furtki. Wszystkie elementy metalowe kompletne bez braków i uszkodzeń, całość elementów betonowych otynkowana i pomalowana w jasnych jednolitych tonacjach, brak widocznych pęknięć i ubytków.

Ponadto na terenie obiektów, w których realizowano zadania inwestycyjne dofinansowane z RPOZ, umieszczono w każdym przypadku w wyeksponowanym miejscu tablice informacyjne zawierające m.in.: nazwę zadania, kwotę dofinansowania, źródło dofinasowania z środków RPOZ oraz logo „Polski Ład". Tablice nie zawierały dat zawarcia umów dotacji, co było niezgodne z zgodnie treścią § 5 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych[19],(co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 203-279, 693-701, 748-756, 789-797, 840-848, 861-868, 897-902)

W toku oględzin przeprowadzonych w kościele pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach (w zakresie realizacji zadania pn. „Konserwacja zabytkowego muru przy kościele pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach wraz z wyposażeniem ruchomym kościoła oraz modernizacją instalacji elektrycznej"[20]) stwierdzono, że prace dotyczące renowacji zabytkowego muru okalającego plac kościelny oraz modernizacji instalacji elektrycznej zostały zakończone i wykonano je zgodnie z programem prac konserwatorskich przygotowanych dla tego zadania. Natomiast w zakresie renowacji wyposażenia ruchomego kościoła, ukończono prace konserwacyjne dwóch ozdobnych żyrandoli kryształowych, drogi krzyżowej (14 stacji) oraz sześciu lampionów ściennych. Do pełnej realizacji zadania pozostało ukończenie prac konserwacyjnych przy czterech lampionach.

(akta kontroli str. 203-214, 219-231, 265, 875-896)

3. W związku z realizacją RPOZ w Gminie nie podejmowano odrębnych uchwał w tej sprawie. Podstawowym aktem prawnym na podstawie którego podejmowano uchwały o przyznaniu dotacji beneficjentom końcowym była Uchwała Rady Miejskiej w Bobowej nr XXXIV/250/13 z dnia 14 czerwca 2013 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac

[19] Dz.U. 2021 poz. 953 ze zm., dalej: *rozporządzenia RM w sprawie określenia działań informacyjnych*.

[20] Zadanie nie zostało ujęte w próbie badawczej z uwagi na brak jego zakończeni w terminie zakończenia kontroli tj. na 18 czerwca 2025 r., termin realizacji zadania wyznaczono w umowie na 30 czerwca 2025 r., termin rozliczenia zadania na 31 lipca 2025 r.

konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

(akta kontroli str. 7-16, 103-107, 391-414)

4. Gmina udzielała dotacji beneficjentom RPOZ na podstawie Uchwały Rady Miejskiej w Bobowej nr XXXIV/250/13 z dnia 14 czerwca 2013 r. sprawie określenia zasad udzielania dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. W uchwale określono m.in.

- warunki ubiegania się o dotację celową z budżetu Gminy Bobowa na finansowanie prac konserwatorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- informacje , które należy zawrzeć we wniosku o dotacje,
- tryb postępowania z wnioskiem o udzielenie dotacji,
- postanowienia, jakie winna zawierać umowa na udzielenie dotacji,
- zasady rozliczania dotacji, zwrotu dotacji do budżetu Gminy Bobowa.

Uchwała wprowadzała wzory wniosku o udzielenie dotacji oraz sprawozdania z wykorzystania dotacji, wymagała również zaopiniowania wniosku przez komisje ds. Edukacji Kultury i Sportu oraz ds. Budżetu i Finansów Rady Miejskiej w Bobowej. Od wnioskodawców wymagano załączenia do wniosku m.in. decyzji o wpisie obiektu do rejestru zabytków, dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do obiektu, decyzji właściwego organu ochrony zabytków zezwalającej na prowadzenie prac lub robót, projektu i pozwolenia na budowę.

W ramach realizacji RPOZ na podstawie Uchwały nr XXXIV/250/13, Rada Gminy podjęła sześć uchwał celowych o dofinansowaniu sześciu zadań inwestycyjnych na terenie Gminy oraz zawarto sześć umów dotyczących dotacji celowych na prace konserwatorskie.

(akta kontroli str. 7-16, 391-414, 693-701, 748-756, 789-797, 840-848, 861-868, 875-884)

Na podstawie badania próby trzech umów zawartych pomiędzy Gminą Bobowa oraz beneficjentami końcowymi RPOZ tj.:

- Parafią Rzymskokatolicką pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach na sfinansowanie z dotacji celowej w kwocie 823.047,12 zł zadania inwestycyjnego pn.: „Wykonanie polichromii we wnętrzu drewnianego kościoła pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach", umowa zawarta 29 grudnia 2023 r.,
- Gminą Wyznaniową Żydowską w Krakowie na sfinansowanie z dotacji celowej w kwocie 200.000,00 zł zadania inwestycyjnego pn.: „Konserwacja wschodniej ściany Sali modlitewnej synagogi w Bobowej", umowa zawarta 27 maja 2024 r.,
- Parafią Rzymskokatolicką pw. Wszystkich Świętych w Bobowej na sfinansowanie z dotacji celowej w kwocie 165.000,00 zł zadania inwestycyjnego pn.: „Konserwacja prospektu organowego (XIX w.) w kościele pw. Wszystkich Świętych w Bobowej", umowa zawarta 20 listopada 2023 r.

Ustalono, że w umowach wskazywano m.in.:

- przedmiot umowy - dotacja celowa wraz z kwotą oraz nazwą zadania,
- termin wykonania zadania,
- zakres zadania wskazany w załącznikach do umowy (wniosek, harmonogram, kalkulacja kosztów),
- informacje o wpisie obiektu do rejestru zabytków,
- tytuł prawny inwestora do obiektu,
- pozwolenie na wykonanie prac konserwatorskich przy zabytku wydane przez MKWZ,
- zastrzeżenie o konieczności pisemnego aneksu oraz zgody stron w przypadku zmiany zakresu rzeczowo-finansowego oraz warunków realizacji zadania,
- zobowiązanie beneficjenta do podejmowania działań informacyjnych o których mowa w § 12 załącznika do uchwały RM w sprawie RPOZ,
- zobowiązanie beneficjenta do wykorzystania środków zgodnie z celem,
- rachunki bankowe beneficjentów na które przekazywano środki z dotacji,
- zobowiązanie do wydatkowania środków w sposób racjonalny, i wykorzystanie ich najpóźniej do dnia zakończenia zadania,
- obowiązek zwrotu dotacji w przypadku braku jej wykorzystania, wykorzystania niezgodnie z przeznaczeniem lub nadmiernej wysokości, zwrot w terminie do 15 dni od przewidywanego terminu zakończenia zadania, wraz odsetkami w przypadku jego przekroczenia,
- zobowiązanie beneficjenta do prowadzenia wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej środków dotacji otrzymanej na realizację zadania,
- obowiązek do złożenia pisemnego sprawozdania w terminie do 30 dni od zakończonego zadania zawierającego m.in.: protokół odbiory prac konserwatorskich, kopie prawidłowo opisanych dowodów księgowych, rachunków i faktur, potwierdzenia zapłaty za wykonanie pełnego zakresu prac oraz wykaz rachunków lub faktur,
- możliwość nałożenia kary umownej w przypadku niedotrzymania terminu przedłożenia sprawozdania za każdy dzień opóźnienia,
- uprawnienie Gminy do sprawowania kontroli prawidłowości wykonania zadania przez beneficjenta w szczególności w zakresie wydatkowania przyznanej dotacji, w tym m.in.: badać dokumenty, dokonywać wizji lokalnej, żądać udzielania informacji,

Na podstawie badanej dokumentacji stwierdzono, że zadania inwestycyjne objęte ww. umowami zostały zrealizowane zgodnie z ich postanowieniami oraz w terminach wskazanych w umowach. Beneficjenci przedłożyli po zakończeniu kontroli wymagane sprawozdania do których dołączono dokumenty księgowe (zestawienie dokumentów, faktury, potwierdzenia przelewów) oraz protokoły odbiorów końcowych prac. Kontrola prawidłowości wykonania prac objętych ww. umowami realizowana była ze strony Gminy w toku czynności końcowego odbioru prac, w których uczestniczyli przedstawiciele Gminy. Pod względem rachunkowym i formalnym poprawność przedłożonej dokumentacji księgowej weryfikował Skarbnik Gminy. Po dokonaniu sprawdzenia zgodności z umową dokumentacji przedłożonej przez beneficjentów oraz rozliczeniu dotacji,

na sprawozdaniu końcowy podpis składał Burmistrz Gminy wraz z adnotację „Przyznaną dotację uznaje się za rozliczoną".

(akta kontroli str. 265-279, 629-633, 738-776, 818-896)

W toku oględzin przeprowadzonych w dniach 7-8 maja 2025 r. w kościele pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach, synagodze w Bobowej oraz kościele pw. Wszystkich Świętych w Bobowej stwierdzono, że zadania inwestycyjne realizowane w tych obiektach w ramach RPOZ zostały zakończone[21], a zakres wykonanych prac jest zgodny ze wskazanymi w umowie pozwoleniami MWKZ oraz dokumentacją konserwatorską stanowiącą załącznik do zawartych umów. Szczegółowe wyniki oględzin opisano w pkt. 2.2.

(akta kontroli str. 219-247, 265-279, 748-767, 833-848, 861-868, 873-874)

5. W związku z realizacją RPOZ Gmina złożyła jeden wniosek o korektę zakresu inwestycji pn. „Renowacja konserwatorska wnętrza kościoła parafialnego pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach", objętej dofinansowaniem z RPOZ (promesa nr RPOZ/2022/11812 z 27 lipca 2023 r.). Inwestycja realizowana była na wniosek (z 20 marca 2023 r. – I nabór) Proboszcza Parafii Rzymskokatolickiej w Wilczyskach, wartość inwestycji wskazana we wniosku 186.737,60 zł;

Planowane zmiany dotyczyły zakresu prac przy stolarce okiennej i wymianie przeszklenia. Pierwotna dokumentacja konserwatorska przygotowana przez inwestora obejmowała wymianę szklenia oraz zaprojektowanie i zamontowanie w oknach barwnych przeszkleń w formie ornamentalnych witraży z wizerunkami świętych. Propozycja ta nie została zaakceptowana przez MWKZ, w związku z czym zmieniono zakres prac przy oknach na następujący: „Renowacja techniczna i estetyczna istniejącej stolarki polegająca na usunięciu wtórnych elementów tj. krat metalowych oraz kratownic w skrzydłach okien, które są zamontowane od strony zewnętrznej. Wymiana szklenia na szyby komorowe termoizolacyjne z zachowaniem istniejącej formy oryginału z zamontowaniem barwnego szklenia w górnych partiach okien."

Konsultacje dotyczące zmian odbyły się 4 sierpnia 2023 r. na terenie kościoła parafialnego pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach w toku oględzin przy udziale inwestora (proboszcza), przedstawicieli Gminy (Burmistrz, koordynator), przedstawicieli WUOZ (Delegatura z Nowego Sącza) oraz autorów programu prac konserwatorskich. W protokole oględzin uzgodniono zakres zmian, które zostały zaakceptowane przez wszystkie uczestniczące w konsultacjach strony. Na podstawie poczynionych ustaleń 20 września 2023 r. została przygotowana nowa dokumentacja pn. „Program Prac Konserwatorskich zmieniony Renowacja wnętrza kościoła parafialnego pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach, gm. Bobowa", a następnie 27 września 2023 r. wydane pozwolenie nr 275/2023 MWKZ. Na podstawie ww. dokumentów upoważniony przez Burmistrza pracownik UM zajmujący się obsługą aplikacji BGK złożył 20 listopada 2023 r. wniosek o korektę zmiany inwestycji, który został zaakceptowany przez KPRM/BGK w dniu 12 grudnia 2023 r.

[21] Dotyczy trzech zadań inwestycyjnych wskazanych w umowach objętych badaniem wskazanym w pkt 2.4.

(akta kontroli str. 219-231, 659-660, 663, 702-713, 724-727)

6. Spośród siedmiu[22] zadań inwestycyjnych realizowanych na terenie Gminy i dofinansowanych z RPOZ:

- w czterech przypadkach udało się wyłonić wykonawcę w toku pierwszego postępowania ofertowego (za każdym razem składana była tylko jedna oferta i spełniała ona kryteria postępowania oraz wymagania inwestora);
- w dwóch przypadkach wystąpiła konieczność powtórzenia postępowania z uwagi na brak zainteresowania wykonawców (w powtórzonych postępowaniach składane były pojedyncze oferty i spełniały kryteria postępowania);
- w jednym przypadku (inwestycja własna UM) postępowanie zostało powtórzone ponieważ w pierwszym procesie wyboru wykonawcy do UM wpłynęły dwie oferty (pierwsza oferta przekraczała budżet zadania o około 10%, druga oferta została złożona po terminie) i obie zostały odrzucone. W powtórzonym postępowaniu do UM wpłynęła jedna oferta, spełniała wymogi postępowania i została wybrana.

W dokumentacji Gminy związanej z realizacja RPOZ nie zidentyfikowano zapytań oferentów, Beneficjentów lub innej korespondencji wskazującej aby system rozliczania dofinansowania wpływał negatywnie na konkurencyjność wśród potencjalnych wykonawców.

Burmistrz wyjaśnił, że podczas procedury występowały problemy związane z brakiem zainteresowania realizacją zamówień przez wykonawców, w związku z powyższym procedura wyboru wykonawców była powtarzana. Ogłoszenia o zamówieniu były publikowane na stronie Beneficjenta ostatecznego oraz w BIP Gminy Bobowa.

(akta kontroli str. 103-105, 266-279, 655-902)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Brak sprawowania należytej kontroli nad prawidłowym wykonaniem zadań inwestycyjnych przez beneficjentów:

1) Zadanie p.n. „Renowacja konserwatorska wnętrza kościoła parafialnego pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach", zostało wykonane niezgodnie z przygotowanym programem prac konserwatorskich oraz Pozwoleniem nr 275/2023 Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 27.09.2023 r. z pominięciem montażu wentylatora elektrycznego wspomagającego.

   Zgodnie z zapisem § 7 pkt 1 umowy dotyczącej udzielenia dotacji nr RF 1/2024 z dnia 22 marca 2024 r. zawartej pomiędzy Gminą Bobowa (donator) a Parafią Rzymskokatolicką pw. św. Stanisław BW w Wilczyskach (beneficjent), Gmina sprawowała kontrolę prawidłowości wykonania zadania przez Beneficjenta w szczególności w zakresie wydatkowania

[22] Wszystkie postepowania prowadzone w trybie zapytania ofertowego, tym 6 postępowań prowadzonych przez beneficjentów końcowych i jedno przez UM.

przekazanej mu dotacji, a zgodnie z § 2 pkt 9 ww. umowy: zmiany zakresu rzeczowo-finansowego oraz warunków realizacji zadania będącego przedmiotem umowy wymagają pisemnego aneksu i zgody obu stron pod rygorem nieważności.

W toku czynności oględzin w dniu 8 maja 2025 r. stwierdzono, że wykonana wentylacja grawitacyjna zlokalizowana na poddaszu kościoła została wykonana niezgodnie z programem prac konserwatorskich, w którym w pkt 7 (Metody, materiały i techniki wykonania prac) wskazano, że „Wyprowadzenie wentylacji z istniejącego otworu w stropie na zewnątrz przez pionową ściankę szczytową nad dachem wykonać kanałem z blachy nierdzewnej ocieplonym i zakończonym żaluzją osłaniającą. Na kanale zamontować wspomaganie wentylacji wentylatorem elektrycznym i tak rozwiązać, aby przy wyłączonym wentylatorze nie następowało jakiekolwiek blokowanie naturalnej wentylacji grawitacyjnej. W tym celu należy zastosować rurę z pionowym wolnym przelotem dla swobodnej wentylacji grawitacyjnej i boczne obejście z wentylatorem osiowym i zwrotnicą/przepustnicą rozdzielającą." Nie wykonano bocznego obejścia z wentylatorem elektrycznym osiowym i zwrotnicą rozdzielającą.

W dokumentacji znajdującej się w Gminie dotyczącej realizacji ww. zadania brak dokumentów wskazujących na akceptację wprowadzonej modyfikacji zarówno ze strony Gminy jak również Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, ponadto w Protokole odbioru końcowego prac z 29 października 2024 r., w którym uczestniczyło m.in. dwóch przedstawicieli Gminy (zastępca Burmistrza oraz kierownik inwestycji UM Bobowa), również nie odnotowano dokonanej zmiany, wskazano natomiast, że prace zostały wykonane zgodnie z wydanym pozwoleniem WKZ nr 275/2023 z dnia 27.09.2023 r. z, którego integralna częścią jest dokumentacja pn.: „Programem Prac Konserwatorskich zmieniony Renowacja wnętrza kościoła parafialnego pw. św. Stanisława BM w Wilczyskach, gm. Bobowa". Zgodnie z wyceną przedstawioną przez wykonawcę robót koszt wentylatora z montażem wyceniono na 262,50 zł (ok 0,14% wartości inwestycji).

(akta kontroli str. 215-231,637-640, 655-737,)

Projektant - autor dokumentacji budowlanej-technicznej, osoba sprawująca nadzór autorski robót wyjaśnił, że: rezygnacja z montażu wentylatora odbyła się na etapie wykonawstwa wentylacji, przy jego akceptacji w uzgodnieniu z wykonawcą. Rozwiązanie mechaniczne okazało się wystarczające, ciąg kominowy okazał się silny i nie było potrzeby montowanie pierwotnie przewidzianego wentylatora. Rozwiązanie takie zostało zaakceptowane przy odbiorze końcowym, rozwiązanie to było omawiane z konserwatorem i nie zgłaszał on uwag do tej modyfikacji, więc została przyjęta.

(akta kontroli str. 219-231)

Burmistrz wyjaśnił, że Gmina nie miała wiedzy o przedmiotowej zmianie zakresu wykonanych prac. Obowiązek kontroli prawidłowości wykonania zadań Gmina realizowała poprzez zobowiązanie beneficjentów do

zgłaszania wszelkich zmian, w tym informowania o ryzyku nie wykonania zadania w terminie. Ponadto w zakresie prawidłowości wykonywania prac konserwatorskich beneficjenci mieli obowiązek uzgadniania sposobu i przebiegu prac z konserwatorem zabytków, który dokonywał ostatecznego odbioru tych prac. Przedstawiciele Gminy byli obecni na odbiorze końcowym, jednak nie mieli oni wiedzy, że wentylator nie został zamontowany, ponieważ ten temat nie był poruszany w trakcie odbioru. Zostało to ustalone wcześniej na odrębnej komisji konserwatorskiej, w której nie uczestniczył nikt z UM. Protokół odbioru końcowego został sporządzony przez pracownika Urzędu Ochrony Zabytków i przedłożony do podpisu osobom obecnym na odbiorze bez adnotacji o odstępstwie w zakresie wentylatora. Koszt wentylatora, zgodnie z wyceną przedstawioną przez wykonawcę, stanowił znikomy procent w całej wartości inwestycji.

(akta kontroli str. 197-202, 634-640)

Zdaniem NIK, brak wiedzy przedstawicieli Gminy o dokonaniu zmiany zakresu rzeczowego przez wykonawcę świadczy o braku odpowiedniej kontroli Gminy nad realizacją inwestycji, zarówno w toku prac konserwatorsko-budowlanych, jak i po zakończeniu inwestycji przy końcowym odbiorze prac.

2) Na tablicach informacyjnych w miejscu realizacji zadań przez beneficjentów RPOZ nie umieszczono dat podpisania umów o finansowanie lub dofinansowanie zadania. Zgodnie z zapisem § 3 pkt 1 umów dotacyjnych: RF 2/2023 z 6 listopada 2023 r., RF 3/2023 z 20 listopada 2023 r., RF 4/2023 z 29 grudnia 2023 r., RF 1/2024 z 22 marca 2024 r., RF 2/2024 z 27 maja 2024 r., RF 3/2024 z 11 październik 2024 r., zawartych przez Gminę Bobowa z beneficjentami dotacji, zobowiązani byli oni do podejmowania działań informacyjnych zgodnie z § 12 ust. 1-5 załącznika do uchwały RM nr 232/2022[23], w tym do umieszczenia w miejscu realizacji zadania tablic informacyjnych zgodnych ze wzorem zawartym w treści rozporządzenia RM w sprawie określenia działań informacyjnych. Brak zamieszczenia dat na ww. tablicach informacyjnych stanowił naruszenie § 5 ust. 1 pkt 5 powyższego rozporządzenia. Zgodnie z § 7 umów dotacyjnych kontrolę prawidłowości wykonania zadania inwestycyjnego przez beneficjentów, sprawować miała Gmina.

(akta kontroli str. 203-264, 693-701, 748-756, 789-797, 840-848, 861-868, 875-884)

Burmistrz wyjaśnił, że tablice informacyjne zostały opracowane zgodnie z wzorem graficznym opublikowanym na stronie Ministerstwa Finansów, a odnośnik do tej strony znajdował się na oficjalnej stronie RPOZ. Zarówno dla I i II edycji Programu, na stronie RPOZ zamieszczona była informacja, że aktualne materiały dotyczące tablic informacyjnych i plakatów są dostępne na stronie MF. Zamieszczony wzór tablic dla RPOZ miał nieco inną

[23] Uchwała nr 232/2022 Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Odbudowy Zabytków, dalej: *uchwała RM nr 232/2022*.

szatę graficzną, niż standardowe wzory tablic, nie wprowadzano więc do nich żadnych modyfikacji. Uzupełniano jedynie nazwę zadania, kwotę dofinansowania oraz koszt całkowity inwestycji. Ponadto na tablicy dedykowanej dla RPOZ w miejscu daty podpisania umowy znajdował się logotyp programu Polski Ład. Burmistrz podkreślił również, że pod innymi naborami wniosków w ramach Polskiego Ładu znajdowały się adnotacje, że tablice i plakaty sporządzone według wcześniej zamieszczonych materiałów zachowywały ważność i nie było obowiązku ich wymiany na nowe. W związku z powyższym uznano, że tablice dedykowane programowi Polski Ład określone wzorami opublikowanymi pod naborami wniosków są wiążące i należy je w takim kształcie stosować.

(akta kontroli str. 927-930)

NIK nie podziela stanowiska Urzędu zawartego w wyjaśnieniach. Zakres obowiązków informacyjnych został jasno wskazany w umowach zawartych z beneficjentami i powinien zostać wypełniony zgodnie z postanowieniami rozporządzenia RM w sprawie określenia działań informacyjnych.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK pozytywnie ocenia sposób wykorzystania środków pozyskanych z RPOZ na realizację zadań inwestycyjnych związanych z odbudową zabytków na terenie Gminy. Wszystkie realizowane zadania dotyczyły obiektów o istotnym znaczeniu zabytkowym oraz kulturowym. Spośród sześciu badanych inwestycji wszystkie udało się zakończyć w terminie oraz przewidzianym budżecie. Wykonawcy prac zostali wyłonieni z zachowaniem konkurencyjnego i transparentnego naboru. Wszystkie badane dotacje zostały udzielone oraz rozliczone zgodnie z regulaminem Programu jak i wewnętrznymi przepisami Gminy. Dla wszystkich zadań inwestycyjnych przygotowano odpowiednią dokumentację konserwatorską. W przypadku zabytków ujętych w rejestrze zabytków prace prowadzone były na podstawie uzyskanych pozwoleń MWKZ.

W jednym przypadku zadanie zostało wykonane niezgodnie z przygotowanym programem prac konserwatorskich oraz pozwoleniem MWKZ, z pominięciem montażu wentylatora elektrycznego wspomagającego w instalacji wentylacyjnej kościoła w Siedliskach. Ponadto na tablicach informacyjnych w miejscach realizacji zadań dofinansowanych z RPOZ, beneficjenci nie zamieszczali wszystkich wymaganych informacji, co wskazuje na brak sprawowania ze strony Gminy należytej kontroli nad realizacją inwestycji.

OBSZAR

3. Wykonywanie obowiązków sprawozdawczych (informacyjnych).

Opis stanu faktycznego

UM nie otrzymał od KPRM[24] oraz BGK wytycznych co do zakresu i terminów sporządzania informacji na temat działań finansowanych z RPOZ. W dokumentach, regulaminie oraz wytycznych zamieszczonych na stronie BGK w formie „pytań i odpowiedzi" dotyczących RPOZ[25] nie sformułowano żadnych obowiązków sprawozdawczych i informacyjnych dotyczących Gminy w zakresie

[24] Kancelaria Prezesa Rady Ministrów.

[25] https://www.bgk.pl/programy-i-fundusze/programy/rzadowy-program-odbudowy-zabytkow/ -

efektywności wydatkowania środków z RPOZ lub uzyskanych efektach rzeczowych.

Wpływ środków finansowych z RPOZ był ewidencjonowany terminowo w księgach rachunkowych przez Gminę po stronie dochodów i wykazany w sprawozdaniach budżetowych Rb 27S z wykonania planu dochodów budżetowych samorządowej jednostki budżetowej oraz jednostki samorządu terytorialnego. Natomiast przekazane dotacji oraz zapłata za fakturę ujęte zostały terminowo w księgach rachunkowych i w sprawozdanych budżetowych z Rb 28S z wykonania planów wydatków budżetowych samorządowej jednostki budżetowej oraz jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym UM zadania te były realizowane przez Referat Finansowy. Nadzór nad Referatem Finansowym sprawował Skarbnik.

(akta kontroli str. 197-198, 280, 491-602, 610-618, 624-628, 641-654)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Gmina Bobowa właściwie wykonywała obowiązki sprawozdawcze i informacyjne w zakresie realizacji Programu RPOZ.

IV. Uwagi i wnioski

NIK nie formułuje uwag. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Opracowanie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami i przedłożenie go Radzie Miejskiej w Bobowej w celu uchwalenia.
2. Dokonanie aktualizacji Gminnej Ewidencji Zabytków.
3. Wdrożenie rozwiązań umożliwiających sprawowanie efektywnej kontroli nad inwestycjami realizowanymi przez Gminę oraz beneficjentów dotacji celowych z budżetu Gminy.
4. Doprowadzenie do uzupełnienia przez beneficjentów dotacji brakujących danych na tablicach informacyjnych, zgodnych z treścią § 5 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia RM w sprawie określenia działań informacyjnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje *prawo zgłoszenia* na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, 27 czerwca 2025 r.

Kontroler

Szymon Stokłosa

starszy inspektor kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

Dyrektor

Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Krakowie

z up.

Jacek Stankiewicz

p.o. wicedyrektor /podpisano elektronicznie/